

SPRÁVA PRE MÉDIÁ

Kulturológ Lukáš Šutor: Najvýstižnejším symbolom fašiangov je maska

Jadro fašiangových masiek tvoria predkresťanské staroslovanské masky z kultu predkov a z okruhu agrárneho kultu.

Typickou slovenskou maskou je Chriapa – stelesnenie fašiangového sýtenia sa.

▪ KOŠICE 20. FEBRUÁRA 2020

Fašiangové obdobie sa chýli ku koncu a s ním aj všetky radovánky, ktoré sú s ním spojené. Podstatu fašiangov ozrejmuje kulturológ **PhDr. Lukáš Šutor, PhD.**, z **Katedry slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika (FF UPJŠ)** v Košiciach.

Vysvetľuje, že slovo **fašiang** pochádza z nemeckého jazykového prostredia a znamená *posledný prípitok* – v širšom zmysle sa za **fašiangy** považuje obdobie od Troch kráľov do Popolcovej stredy, v užšom tri dni pred Popolcovou stredou, nazývané aj *posledný fašiang*.

„Najvýstižnejším symbolom fašiangov je maska,“ pripomína kulturológ s tým, že ľudstvo používa maskovanie už od mladého paleolitu, pričom rovnako archaické sú aj prejavy, ktoré s maskami súvisia.

„Fašiangové masky sú v mnohom osobité. Predstavujú prechod medzi obradovými a divadelnými maskami. Keď sa maska-postava Turoňa pováľa po zemi či vytancuje ženy, verí sa, že na nich prenáša plodivú silu. Táto pôvodná, obradová funkcia je dopĺňaná divadelnou funkciou, ktorá do rituálu vnáša umeleckú štylizáciu.“

Ďalšie špecifiká súvisia priamo s filozofiou karnevalovej kultúry, najmä s jej vzťahom k vážnej (oficiálnej) kultúre.

„Fašiangový smiech ruší starý poriadok, vysmieva sa z konvencií spoločenských statusov a paroduje sociálnu hierarchiu. Na druhej strane revitalizuje opotrebovanú sociálnu štruktúru, ktorá môže pokračovať po skončení karnevalu s novými silami. Dočasné zrušenie poriadku vidíme v spájaní protikladov v jednej maske: muža a ženy, staroby a detstva, človeka a zvieratá atď.“, ilustruje L. Šutor a dodáva, že fašiangy rušia aj koncept historického času.

„V sprievode maškár je tradične prítomný antický boh Bakchus spolu s kresťanskými postavami a výraznými dobovými figúrkami. Jadro fašiangových masiek však tvoria predkresťanské staroslovanské masky z kultu predkov (Starý, Ded) a z okruhu agrárneho kultu (zvieracie masky, najmä Medved' a Turoň). Prosperita, ktorá sa prostredníctvom kontaktnej mágie týchto masiek prenáša na okolie, je podporená zvýraznením vybraných telesných atribútov, ako sú pohlavné orgány a orgány súvisiace s prijímaním potravy. Typickou slovenskou maskou jedného atribútu je Chriapa, stelesnenie fašiangového sýtenia sa,“ uzatvára kulturológ FF UPJŠ Lukáš Šutor.

▪ MÉDIÁM SPROSTREDKOVAL

PhDr. Marián Gladiš, PhD.
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach